

1944

18 ТРАВНЯ

ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ

ЖЕРТВ ГЕНОЦИДУ

КРИМСЬКОТАТАРСЬКОГО
НАРОДУ

Представництво
Президента України
в Автономній Республіці Крим

КРИМСЬКА
ПЛАТФОРМА

Інформаційна довідка до 18 травня — Дня пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу

Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим підготувало інформаційну довідку, що містить ключові відомості про передумови та перебіг примусової депортації кримськотатарського народу у 1944 році, її наслідки, правову кваліфікацію як акту геноциду, а також про багаторічну ненасильницьку боротьбу за повернення на історичну батьківщину. Довідка призначена для використання в інформаційній, аналітичній та освітній роботі, зокрема, в межах заходів, присвячених 18 травня.

Історичний контекст

18 травня 1944 року радянський тоталітарний режим здійснив **один з найбільших злочинів у своїй історії – примусову масову депортацію усього кримськотатарського народу з його історичної батьківщини – Криму**. За особистим наказом Сталіна було ухвалено рішення «остаточно очистити» півострів від кримських татар — фактично, здійснити етнічну чистку і знищити кримських татар як корінний народ та національну спільноту для остаточної колонізації півострова. **Більшістю жертв стали жінки, діти та люди похилого віку** — оскільки тисячі кримськотатарських чоловіків перебували на фронтах Другої світової війни у складі Червоної армії.

На світанку 18 травня по всьому Криму **одночасно розпочалася масштабна операція НКВС**. Озброєні силовики вдиралися до домівок кримських татар і під загрозою зброї змушували зібратися за 10–20 хвилин для примусового виселення.

Вже о 8 годині ранку 18 травня **90 тисяч кримських татар було завантажено у 25 товарних потягів**. До кінця 19 травня депортація охопила понад 165 тисяч осіб, а 20 травня влада відзвітувала в Москву про «повне очищення» Криму. **Загалом було депортовано 47 885 родин — 193 865 осіб, у тому числі понад 92 тисячі дітей до 16 років**.

Основними місцями заслання стали Центральна Азія, а саме Узбецька РСР (понад 151 тисяча осіб) та Казахська РСР (4,286), а також різні регіони РРФСР: Марійська АРСР, Молотовська, Свердловська, Кемеровська, Горьківська, Ярославська, Івановська області.

Кримських татар депортували в переповнених товарних вагонах, **без доступу до їжі, питної води, медичної допомоги**. Дорога до місць примусового поселення у віддалених регіонах СРСР тривала 2–3 тижні. Уже під час транспортування, за різними оцінками, **загинуло від 7 до 8 тисяч осіб — через спрагу, хвороби, виснаження та нелюдські умови**.

Після прибуття на місця заслання — важка примусова праця, голод, антисанітарія, поширення епідемій, повна соціальна ізоляція. **Кримськотатарський народ був розміщений у спеціально створених ізольованих населених пунктах — так званих «спецпоселеннях»**, які фактично стали **радянськими резерваціями**. У них діяв жорсткий режим контролю: обов'язкова реєстрація в спецкомендатурах, **сувора заборона залишати межі поселень**, постійний нагляд з боку репресивних органів.

Статус «спецпереселенців» означав **довічну дискримінацію та обмеження в базових правах** — на свободу пересування, освіту, медичну допомогу, працю за фахом. Тільки в Узбекистані, за офіційними даними радянських органів, за півтора року загинуло близько 30 тисяч кримських татар. **У деяких районах рівень смертності сягав 60–70%**. За оцінками кримськотатарського національного руху, реальна кількість загиблих була ще вищою.

У 1948 році режим спецпоселень ще більше посилили. **За спробу залишити межі резервації загрожував арешт, а повторне порушення — до 20 років каторжних робіт**. Окремо до таборів ГУЛАГу було відправлено ще майже 6 тисяч осіб безпосередньо під час депортації.

Окремо репресій зазнали кримськотатарські солдати та офіцери Червоної армії. Після завершення Другої світової війни майже 9 тисяч із них були депортовані до спецпоселень чи трудових таборів — разом із рештою народу. **Їх не врятували ні військові заслуги, ні особистий героїзм на фронті**. Попри те, що 21 кримський татарин був представлений до звання Героя Радянського Союзу, а деякі — неодноразово, зокрема, льотчик Амет-Хан Султан отримав це звання двічі (1943, 1945), навіть **вони опинилися під ярликом «зрадників» і зазнали тих самих репресій**.

Після вигнання **радянський режим знищував усе, що нагадувало про кримських татар у Криму**, зокрема, була ліквідована й замінена областю Кримська АРСР. **Топоніми з кримськотатарськими назвами були русифіковані**. Мечеті зруйновані або перетворені на господарські будівлі. До Криму масово переселялися вихідці з інших радянських республік, яких заселяли в будинки депортованих. Кримськотатарська мова, книжки, історичні документи, культурні артефакти підлягали знищенню радянською владою й заміною на нові — російські. **Заборонялися навіть згадки про факт депортації — Sürgünlük, сам термін «кримський татарин» намагалися викреслити з ужитку**.

Міжнародне визнання геноциду кримськотатарського народу

Офіційне визнання депортації 1944 року актом геноциду на міжнародному рівні є принципово важливим кроком для утвердження історичної правди та недопущення повторення подібних злочинів у майбутньому. Називаючи речі своїми іменами – геноцидом – держави і міжнародні організації дають чітку оцінку злочинам радянського режиму проти кримськотатарського народу, вшановують пам'ять жертв та демонструють солідарність із постраждалими. Це не лише питання минулого – в сучасних умовах така позиція є також засудженням нинішньої політики РФ, яка в окупованому Криму продовжує подібну у багатьох аспектах політику знищення і витіснення корінного народу.

12 листопада 2015 року Верховна Рада України офіційно визнала депортацію кримських татар актом геноциду, а 18 травня встановила Днем пам'яті жертв цього злочину. Україна засудила політику радянського тоталітарного режиму, керуючись положеннями Конвенції ООН про запобігання геноциду. На державному рівні щороку 18 травня вшановується пам'ять жертв: по всій країні проходять жалобні заходи, меморіальні мітинги, уроки пам'яті. У Києві та інших містах люди запалюють свічки у формі карти Криму, піднімають кримськотатарські прапори на знак солідарності.

Приклад України став поштовхом до міжнародного визнання геноциду кримськотатарського народу. **Відповідні рішення ухвалили парламенти Латвії та Литви (2019), Канади (2022), Польщі, Естонії та Чехії (2024).** У своїх резолюціях ці держави прямо називають дії сталінського режиму геноцидом, а також засуджують політику Російської Федерації, яка продовжує репресії проти кримських татар під час нинішньої окупації Криму. Зокрема, **Сейм Польщі рішуче засудив не лише злочин 1944 року, але й його сучасні продовження, а естонський Рійгікогу підкреслив спадковість злочинної політики СРСР і РФ.**

Таким чином, формується міжнародний консенсус щодо оцінки трагедії кримськотатарського народу як акту геноциду. Україна й надалі веде активну роботу із закликами до урядів інших країн та міжнародних організацій (ООН, Європейського парламенту, Ради Європи) надати належну правову і моральну оцінку подіям 1944 року.

Відродження та повернення кримськотатарського народу після депортації

Після смерті Сталіна та XX з'їзду КПРС кримські татари не отримали дозвіл на повернення на власну батьківщину – в Крим. **Фактично, їхнє вигнання стало безстроковим.** Тоді ж, наприкінці 1950 – на початку 1960 років, виникає національний рух кримських татар за відновлення своїх прав та повернення на історичну батьківщину. **Цей рух став одним із наймасштабніших і найтриваліших правозахисних рухів у Радянському Союзі.** Кульмінацією стала акція на Червоній площі в Москві в липні 1987 року, коли **сотні представників громади відкрито звернулися до влади з вимогами про право повернення до Криму.** Саме завдяки громадському тиску радянська влада в листопаді **1989 року скасувала заборону на проживання кримських татар у Криму.**

Відразу після отримання можливості розпочався самоорганізований процес масового повернення. Уже наприкінці 1980-х та особливо в 1990–1991 роках тисячі сімей вирушили назад до Криму. Повернення було стихійним і надзвичайно складним, громада самоорганізувалася і створила близько 300 нових поселень компактного проживання по всьому Криму. Ці поселення, зведені власними силами кримських татар, стали символом повернення народу на рідну землю.

У 1991 році було відновлено інституційне представництво кримськотатарського народу. **26 червня 1991 року в Сімферополі відбувся історичний Другий Курултай кримськотатарського народу, який став продовженням традиції національного самоврядування, започаткованої ще у 1917 році.** На Курултаї було проголошено відновлення прав народу на самоврядування у Криму та створено представницький орган – Меджліс кримськотатарського народу. **Меджліс став легітимним виразником інтересів кримських татар, взаємодіючи з органами влади України та міжнародною спільнотою у питаннях повернення, відновлення майнових прав, розвитку освіти, мови та культури.**

Повернувшись додому, кримськотатарський народ почав активно відроджувати свою культуру, мову і релігійне життя, попри складні стартові умови. У перші роки після репатріації було відновлено діяльність кримськотатарського драматичного театру, **створено фольклорний ансамбль «Кири́м», відкрито бібліотеку імені Ісмаїла Гаспринського та Музей історії і культури кримськотатарського народу.** У ЗМІ з'явилися перші програми та друковані видання кримськотатарською мовою. В громадах почали відкриватися мечеті, повернуті культові споруди, які за радянських часів були перетворені на склади чи музеї. **Почалося будівництво шкіл з елементами навчання рідною мовою.**

Репресії РФ в окупованому Криму як продовження геноцидної політики

Сучасна політика Російської Федерації в окупованому Криму є безпосереднім продовженням геноцидної практики, започаткованої ще в радянський період. Після окупації півострова у 2014 році російська окупаційна адміністрація розгорнула системну кампанію тиску, переслідувань і витіснення кримськотатарської громади, яка стала одним із головних осередків ненасильницького спротиву окупації. **Від самого початку дії окупаційного режиму були спрямовані на придушення ідентичності, культури, політичного самовираження та самоорганізації корінного народу України в Криму.**

Уже в перші роки окупації було **заборонено діяльність Меджлісу кримськотатарського народу** – легітимного представницького органу, визнаного міжнародною спільнотою. **У 2016 році російський суд оголосив Меджліс «екстремістською організацією», фактично позбавивши кримських татар права на колективне представництво.** Проведення мирних зібрань, зокрема, мітингів до роковин депортації 18 травня, використання кримськотатарської символіки та публічне вшанування пам'яті жертв геноциду були заборонені або жорстко обмежені. Провідних лідерів, активістів і правозахисників змусили залишити півострів, інші стали об'єктами кримінального переслідування, політичного тиску та медіакампаній дискредитації.

Російські силові структури здійснюють регулярні **обшуки в оселях кримських татар, арешти за надуманими звинуваченнями, тортури, катування та викрадення людей.** Основним інструментом репресій стала так звана «справа кримських мусульман» — масове звинувачення у членстві в організації «Хізб ут-Тахрір», у рамках яких десятки представників громади — здебільшого мусульманських активістів — **отримали багаторічні вироки (до 17–20 років) за обвинуваченнями в тероризмі без жодних доказів участі у насильницьких діях.** Серед жертв — громадянські журналісти, правозахисники, члени об'єднання «Кримська солідарність» та інші проукраїнські активісти.

Одночасно триває свідома політика культурного витіснення та асиміляції. Закрито всі незалежні кримськотатарські медіа, зокрема, телеканал АТР. Значно скорочено можливості навчання рідною мовою, систематично змінюється зміст історичних наративів у шкільній освіті **на користь імперських версій минулого.** Забороняються традиційні заходи, звужується простір для вільного вжитку кримськотатарської мови, символіки та релігійних практик.

Усе це відбувається на тлі демографічних змін: **тисячі кримських татар знову змушені залишати Крим** через атмосферу страху, постійні обшуки, політичні переслідування та воєнний призов. Натомість **Росія активно заселяє півострів власними громадянами**. За даними Представництва, йдеться про сотні тисяч осіб, що є прямим порушенням IV Женевської конвенції та кваліфікується як воєнний злочин. Ця **політика «повзучої» або «гібридної» депортації** переслідує ту саму мету: **знищити присутність кримськотатарського народу** у Криму та утвердити штучний образ «російського» півострова.

Цей досвід резонує далеко за межами України: **народи і країни, які зазнали подібних трагедій** — масових депортацій, окупацій, етнічних чисток чи колоніального поневолення — **розуміють глибину страждань кримськотатарського народу**. Їхня солідарність з Україною і кримськими татарами зумовлена спільною історією боротьби за свободу, гідність і збереження ідентичності. **Саме ці держави та суспільства дедалі активніше підтримують міжнародні зусилля з відновлення справедливості, деокупації Криму та притягнення Російської Федерації до відповідальності** як держави-агресора, що продовжує імперські й радянські практики нищення незручних і непокірних спільнот.

Як висвітлювати тему депортації, щоб не підігрувати російським наративам

При підготовці матеріалів до роковин 18 травня важливо дотримуватися коректного тону, акцентів та наративів, щоб утверджувати правду і справедливість, а не мимоволі ретранслювати наративи російської імперіалістичної пропаганди.

- ▶ **Називайте депортацію геноцидом.** Уникайте пом'якшених або нейтральних формулювань. Чітко наголошуйте, що відбулося **навмисне знищення** народу, тобто **акт геноциду**. Цей термін закріплений у рішеннях українського парламенту та визнаннях інших держав — використання його є виправданим і коректним.
- ▶ **Акцентуйте на відродженні і боротьбі, а не лише на трагедії.** Матеріал, присвячений 18 травня, не повинен зводитися до скорботи за жертвами — важливо показати, що народ пережив цю катастрофу і відродився. Розкажіть про багаторічний ненасильницький опір кримських татар у вигнанні, про їхнє тріумфальне повернення наприкінці 1980-х. Згадайте героїв національного руху, роль лідерів (наприклад, Мустафи Джемільєва, який провів 15 років в радянських таборах за правду про депортацію). Покажіть, як кримськотатарська спільнота відновила свої органи самоврядування (Курултай, Меджліс), школи, культуру і ЗМІ – тобто зробіть наголос на силі духу і прагненні до життя, що перемогли смерть і вигнання.
- ▶ **Підкреслюйте актуальність теми сьогодні.** Зробіть місток між 1944 роком і сьогоденням: нагадайте, що **нинішня окупація Криму Росією** принесла нову хвилю репресій проти кримських татар. Наведіть кілька фактів: заборона Меджлісу, понад сотня політв'язнів з числа кримських татар, послідовні, незупинні репресії та переслідування й майже щоденні обшуки, заборона на відзначення самого 18 травня в Криму.

Ми говоримо правду про злочини тоталітарного режиму, протидіємо спробам переписати історію Криму. Лише деокупація Криму, відновлення українського суверенітету і гарантії прав корінного народу зможуть забезпечити кримським татарам, українцям та іншим громадянам України можливість вільно жити, розвиватися і творити на своїй землі.

У разі виникнення додаткових запитань звертайтеся, будь ласка, за такими контактами: +380 50 859 84 97 або press@ppu.gov.ua

18 May — Day of Remembrance of the Victims of the Deportation of the Crimean Tatar People

The Mission of the President of Ukraine in the Autonomous Republic of Crimea has prepared an information brief containing key details on the preconditions and course of the forced deportation of the Crimean Tatar people in 1944, its consequences, the legal qualification of the act as genocide, as well as the decades-long nonviolent struggle for return to their historical homeland. The document is intended for use in informational, analytical, and educational efforts, particularly within the framework of events commemorating 18 May.

Historical Context

On 18 May 1944, the Soviet totalitarian regime committed **one of the gravest crimes in its history — the forced mass deportation of the entire Crimean Tatar people from their historical homeland, Crimea.** Acting on Joseph Stalin's personal order, the Soviet authorities resolved to «completely cleanse» the peninsula of Crimean Tatars — an act of ethnic cleansing aimed at destroying the Crimean Tatars as an Indigenous people and national community, thereby enabling the full-scale colonization of the region. **The majority of the victims were women, children, and the elderly,** as thousands of Crimean Tatar men were serving on the front lines of the Second World War as part of the Red Army.

At dawn on 18 May, **a large-scale operation by the NKVD (KGB)** began simultaneously across Crimea. Armed officers stormed into homes, giving families only 10-20 minutes to gather their belongings before being forcibly expelled.

By 8 a.m., **90,000 Crimean Tatars had already been loaded into 25 freight trains.** By the end of 19 May, more than 165,000 people had been deported. On 20 May, Soviet authorities reported to Moscow that Crimea had been «completely cleansed.» In total, **47,885 families —1 93,865 individuals — were deported, including more than 92,000 children under the age of 16.**

The main destinations of exile for the Crimean Tatars were in Central Asia, primarily the Uzbek Soviet Socialist Republic (over 151,000 individuals) and the Kazakh SSR (4,286 individuals). Others were sent to remote regions of the Russian Soviet Federative Socialist Republic, including the Mari ASSR and the Molotov, Sverdlovsk, Gorky, Yaroslavl, and Ivanovo regions.

Deportees were transported in overcrowded cattle cars, **without access to food, clean water, or medical care.** The journey to these remote settlements typically lasted two to three weeks. During transportation alone, **an estimated 7,000 to 8,000 people died from thirst, disease, exhaustion, and the inhumane conditions.**

Upon arrival at the places of exile, Crimean Tatars faced forced labor, starvation, unsanitary conditions, widespread disease, and total social isolation. **They were resettled in specially designated, segregated areas known as «special settlements,»** which functioned effectively as **Soviet reservations.** These settlements were subject to strict surveillance: mandatory registration at commandants' offices, **prohibition from leaving the area,** and constant oversight by repressive state organs.

The status of «special settlers» **imposed lifelong discrimination, restricting basic rights** such as freedom of movement, access to education, healthcare, and employment in qualified professions. In Uzbekistan alone, according to official Soviet records, approximately 30,000 Crimean Tatars died within the first 18 months. **In some areas, mortality rates reached 60–70%.** According to the Crimean Tatar national movement, the actual death toll was likely even higher.

In 1948, the special settlement regime was further intensified. **Any attempt to leave the settlements could result in arrest, with repeated violations punishable by up to 20 years of hard labor.** In addition, nearly 6,000 individuals were sent directly to GULAG labor camps during the deportation process.

Crimean Tatar soldiers and officers of the Red Army were subjected to separate acts of repression. After the end of the Second World War, nearly 9,000 of them were forcibly deported to special settlements or labor camps alongside the rest of their people. **Their military achievements and personal heroism did not spare them.** Despite the fact that 21 Crimean Tatars were awarded the title of Hero of the Soviet Union — some more than once, such as pilot Amet-Khan Sultan, who received it twice (in 1943 and 1945) — **they were still branded as «traitors» and subjected to the same repressions.**

Following the mass expulsion, **the Soviet regime began erasing every trace of Crimean Tatar presence in Crimea.** The Crimean Autonomous Soviet Socialist Republic (Crimean ASSR) was dissolved and replaced with a regular administrative region. **Crimean Tatar place names were Russified,** mosques were destroyed or converted into utility buildings, and settlers from other Soviet republics were relocated to the homes of the deportees. The Crimean Tatar language, literature, historical documents, and cultural artifacts were systematically destroyed or replaced with Russian ones. **Even mentioning the deportation — known as Sürgünlik — was prohibited, and the term «Crimean Tatar» itself was nearly eliminated from public use.**

International Recognition of the Crimean Tatar Genocide

Official recognition of the 1944 deportation as an act of genocide of the Crimean Tatars is a critically important step toward establishing historical truth and preventing similar crimes in the future. By calling the events by their proper name — genocide — states and international organizations clearly condemn the crimes of the Soviet regime against the Crimean Tatar people, honor the memory of the victims, and express solidarity with those who suffered. This is not merely a matter of historical justice; under today's conditions, such recognition also serves as a condemnation of the Russian Federation's current policies in the occupied Crimea, which in many ways continue the legacy of destruction and displacement targeting the indigenous population.

On 12 November 2015, the Verkhovna Rada of Ukraine officially recognized the deportation of the Crimean Tatars as an act of genocide and designated 18 May as the Day of Remembrance of the victims of this crime. Ukraine condemned the policy of the Soviet totalitarian regime in accordance with the provisions of the UN Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. Each year on 18 May, Ukraine commemorates the victims at the state level: mourning ceremonies, memorial rallies, and educational events are held across the country. **In Kyiv and other cities, people light candles in the shape of the Crimean Peninsula and raise Crimean Tatar flags to show solidarity.**

Ukraine's recognition of the 1944 deportation as an act of genocide has served as a catalyst for similar decisions by other countries. **Parliaments in Latvia and Lithuania (2019), Canada (2022), as well as Poland, Estonia, and the Czech Republic (2024), have adopted resolutions** recognizing the Soviet regime's actions against the Crimean Tatar people as genocide. These documents also explicitly condemn the Russian Federation's ongoing repressive policies against Crimean Tatars in the context of the current occupation of Crimea. In particular, **the Polish Sejm firmly denounced both the crimes of 1944 and their modern-day continuations, while Estonian Riigikogu emphasized the continuity between the repressive policies of the Soviet Union and those of the Russian Federation.**

As a result, an emerging international consensus is taking shape around the classification of the Crimean Tatar tragedy as genocide. Ukraine continues to actively engage with governments and international organizations — including the United Nations, the European Parliament, and the Council of Europe — calling for a comprehensive legal and moral assessment of the events of 1944.

Revival and Return of the Crimean Tatar People after Deportation

Following the death of Joseph Stalin and the 20th Congress of the Communist Party of the Soviet Union, Crimean Tatars were still denied the right to return to their homeland — Crimea. **In effect, their forced exile became indefinite.** During the late 1950s and early 1960s, a national movement emerged, advocating for the restoration of Crimean Tatars' rights and their return to their ancestral land. The movement employed peaceful methods: public appeals, large-scale petition campaigns, nonviolent protests, and unauthorized returns to Crimea despite the official ban. **It became one of the most extensive and longest-running human rights movements in the Soviet Union.** The movement reached a turning point in July 1987, when hundreds of Crimean Tatars staged a demonstration on Red Square in Moscow, **publicly demanding the right to return.** Under sustained civic pressure, **the Soviet government finally lifted the formal ban on Crimean Tatars residing in Crimea in November 1989.**

With this decision, **a mass return began, driven by grassroots organization.** By the late 1980s and especially in 1990–1991, thousands of families began their journey home. **The return was spontaneous and extremely difficult:** the state provided no housing or support. Many families had to live in tents, dugouts, or temporary shelters, building homes and infrastructure on their own. In response to bureaucratic resistance, particularly concerning land allocation, the community organized itself and founded around 300 new compact settlements throughout Crimea. Built through collective effort, these settlements became a powerful symbol of the people's return to their native land.

In 1991, the institutional representation of the Crimean Tatar people was restored. **On 26 June 1991, the historic Second Qurultay of the Crimean Tatar People was held in Simferopol, reviving the tradition of national self-governance that began in 1917.** The Qurultay proclaimed the restoration of the people's right to self-governance in Crimea and established the representative body — the Mejlis of the Crimean Tatar People. **The Mejlis became the legitimate voice of Crimean Tatars, working with Ukrainian state authorities and the international community on issues of repatriation, restitution of property rights, education, language, and cultural development.**

Upon returning home, the Crimean Tatar people actively engaged in reviving their culture, language, and religious life, despite significant initial challenges. In the early years of repatriation, the Crimean Tatar Drama Theatre resumed its work, **the folk ensemble Qırım was founded, and institutions such as the Ismail Hasprinskyi Library and the Museum of History and Culture of the Crimean Tatar People were established.** The media began to feature programming and publications in the Crimean Tatar language. Communities reopened mosques and reclaimed religious buildings that had been repurposed under Soviet rule. **Efforts also began to establish schools with instruction in the native language.**

Repressions by the Russian Federation in Occupied Crimea as a Continuation of Genocidal Policy

The current policy of the Russian Federation in occupied Crimea is a direct continuation of the genocidal practices initiated during the Soviet period. Following the occupation of the peninsula in 2014, the Russian occupation administration launched a systematic campaign of pressure, persecution, and displacement targeting the Crimean Tatar community — one of the most prominent centers of nonviolent resistance to the occupation. **From the very beginning, the actions of the occupation regime have aimed to suppress the identity, culture, political expression, and self-organization of Indigenous people of Ukraine in Crimea.**

Within the first years of occupation, **the activities of the Mejlis of the Crimean Tatar People** — the legitimate representative body recognized by the international community — **were banned. In 2016, a Russian court declared the Mejlis an «extremist organization,» effectively depriving Crimean Tatars of the right to collective representation.** Peaceful assemblies, including commemorative events marking the anniversary of the 1944 deportation on 18 May, the use of Crimean Tatar symbols, and public remembrance of genocide victims were either banned or severely restricted. Prominent leaders, activists, and human rights defenders were forced to leave the peninsula, while others became targets of criminal prosecution, political pressure, and smear campaigns in the media.

Russian security forces in occupied Crimea carry out systematic **searches of Crimean Tatar homes, arrests on fabricated charges, torture, abuse, and enforced disappearances**. One of the key tools of repression is the so-called «Crimean Muslims case» — a set of prosecutions based on accusations of involvement in the organization Hizb ut-Tahrir. Dozens of community members — primarily Muslim activists — **have received lengthy sentences (up to 17–20 years) for alleged terrorism, without any evidence of involvement in violent acts**. Among the victims are civic journalists, human rights defenders, members of the Crimean Solidarity movement, and other pro-Ukrainian activists.

At the same time, the occupation administration pursues a deliberate policy of cultural erasure and forced assimilation. All independent Crimean Tatar media outlets, including the ATR channel, have been shut down. Opportunities to receive education in the Crimean Tatar language have been severely reduced, and **the content of historical narratives in schools has been systematically altered to reflect imperial Russian interpretations**. Traditional cultural events are banned, and the public use of the Crimean Tatar language, symbols, and religious practices is increasingly restricted.

All these repressive actions occur against the backdrop of demographic shifts: **thousands of Crimean Tatars are once again being forced to leave their homeland** due to an atmosphere of fear, continuous searches, political persecution, and compulsory military conscription. In parallel, **the Russian Federation is actively resettling its own citizens to the occupied peninsula**. According to the Mission of the President of Ukraine in the Autonomous Republic of Crimea, this involves hundreds of thousands of people — a direct violation of the Fourth Geneva Convention and an act that qualifies as a war crime.

This policy of «hybrid» deportation serves the same purpose as previous repressive campaigns: **to erase the Crimean Tatar presence in Crimea** and construct a false narrative of a «Russian» peninsula.

This experience resonates far beyond Ukraine's borders. **Nations and communities that have endured similar tragedies** — mass deportations, occupations, ethnic cleansing, or colonial subjugation — **understand the depth of the Crimean Tatar people's suffering**. Their solidarity with Ukraine and the Crimean Tatars stems from a shared history of struggle for freedom, dignity, and identity. **These states and societies are increasingly supporting international efforts to restore justice, ensure the de-occupation of Crimea**, and hold the Russian Federation accountable as an aggressor state that continues imperial and Soviet-era practices of eliminating communities seen as inconvenient or resistant.

How to Cover the Deportation of Crimean Tatars Without Echoing Russian Propaganda

When preparing materials for the commemoration of May 18 — the Day of Remembrance of the Victims of the Crimean Tatar Genocide — it is crucial to use accurate language and framing. This ensures the narrative upholds historical truth and justice without unintentionally echoing the rhetoric of Russian imperial propaganda.

- ▶ **Use the term «genocide».** Avoid softened or neutral expressions like «forced relocation» or «resettlement.» Make it clear that what happened in 1944 was a deliberate **attempt to destroy an entire people** — a textbook **act of genocide**. This terminology is supported by the Ukrainian Parliament and recognized by several national parliaments worldwide. Its usage is not only justified but necessary.
- ▶ **Focus not only on the tragedy but on resilience and revival.** Coverage of May 18 should not center exclusively on mourning. Highlight the strength of the Crimean Tatar people, who survived the trauma and rebuilt their national life. Emphasize decades of **peaceful resistance** in exile, the return to Crimea in the late 1980s, and the rebirth of self-governance institutions like the Qurultay and Mejlis. Share stories of national leaders — like Mustafa Dzhemilev, who spent 15 years in Soviet camps for defending the truth about the deportation. Show how the community restored its schools, culture, media, and civil society — turning suffering into a story of **strength and survival**.
- ▶ **Connect past and present.** Draw a clear line between 1944 and today. Remind audiences that **Russia's occupation of Crimea** brought a renewed wave of repression against Crimean Tatars. Include concrete examples: the ban on the Mejlis, over 100 political prisoners from the Crimean Tatar community, the systematic crackdown on dissent, and the near-daily home raids. Note that even commemorating May 18 in Crimea today is prohibited.

We speak the truth about the crimes of the totalitarian regime and counter attempts to rewrite the history of Crimea. Only the de-occupation of Crimea, the restoration of Ukrainian sovereignty, and the guarantees of the rights of the Indigenous people can ensure that Crimean Tatars, Ukrainians, and other citizens of Ukraine can live freely, develop, and create on their native land.

***If you have any further questions, please contact us at:
+380 50 859 84 97 or press@ppu.gov.ua.***

18 mayıs — Qırımtatar halqı soyqırımı qurbanlarınıñ añma künü içün malümatname

Ukraina Prezidentiniñ Qırım Muhtar Cumhuriyetindeki Temsilciligi 1944 senesi qırımtatar halqınıñ mecburiy sürgün etilmesiniñ şartları ve ketışatı, onıñ aqibetleri, soyqırım aktı olaraq uquqiy hasiyeti ve qırımtatarlarınıñ tarihiy vatanına qaytmaq içün yıllar devamında alıp barğan küreşi aqqında esas bilgileri qavrap alğan malümatname azırladı. Malümatname, hususan 18 mayısqa bağışlanğan tedbirler çerçivesinde haber etüv, analitika ve tasil işlerinde qullanuv maqsadınen tertip etilgendir.

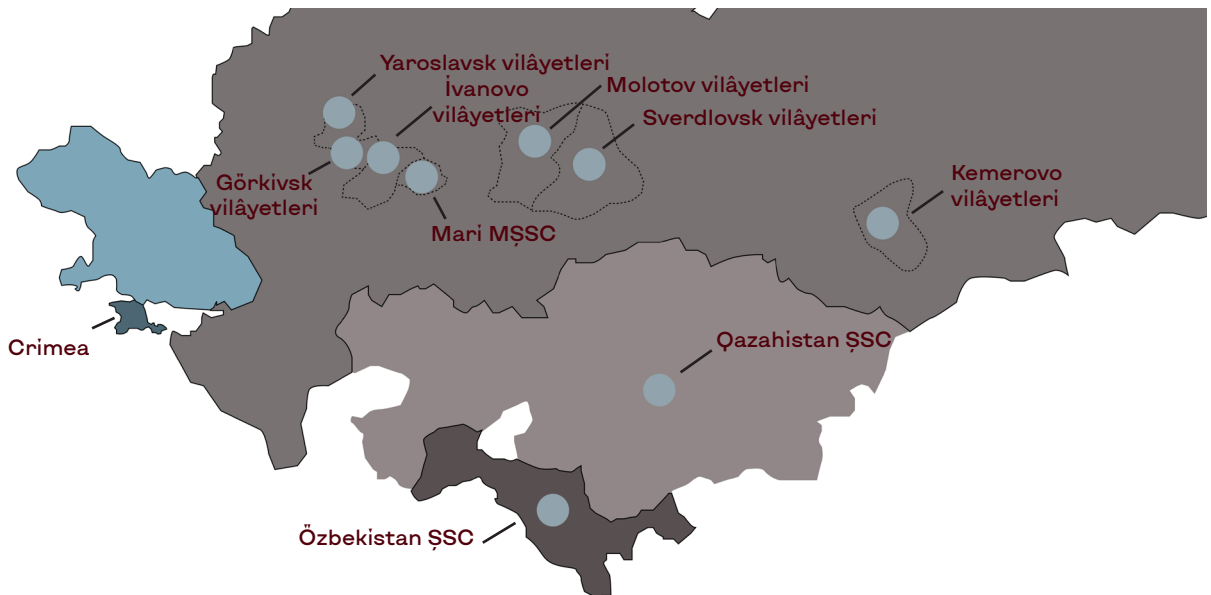
Tarihiy kontekst

18 mayıs 1944 senesi sovet totalitar rejimi **tarihinde eñ büyük cinayetlerden birini kerçekleştirdi — qırımtatar halqını tarihiy vatani Qırımdan mecburiy şekilde sürgün etti**. Stalinniñ emrinen yarımadanı qırımtatarlardan “kesen-kes temizlemege” — aslında ise, etnik temizlev keçirmege ve yarımadanı tolusinen müstemlekeleştirmek içün qırımtatarlarını tamır halq ve milliy topluluq olaraq yoq etmege qarar alındı. **Qurbanlarınıñ çoqusı qadınlar, balalar ve qartlar oldı**, çünki biñlernen qırımtatar erkekleri Qızıl Ordu terkinde Ekinci cian cenki cebelerinde buluna edi.

18 mayıs künü tañda bütün Qırımda **aynı vaqıtta NKVD-niñ büyük operatsiyası başlandı**. Silâlı quvetçiler qırımtatarlarınıñ evlerini basıp ve olarnı silânen qorqutıp, toplanmaq içün 10-20 daqqa berdiler, soñra ise zorlap sürgün ettiler.

Mayısniñ 18-nde saba saat 8-de **90 biñ qırımtatarı 25 mal vagonuna yüklendi**. 19 mayısniñ soñunace 165 biñden ziyade insan sürgünlükke oğratıldı, mayıs 20 künü ise akimiyet Moskvağa Qırımniñ “butünley temizlengenı” aqqında esap berdi. **Episi olıp 47 885 qoranta — 193 865 adam, şu cümleden 16 yaşına kirmegen 92 biñden ziyade bala sürgün etildi**.

Esas sürgünlük yerleri arasında Orta Asiya, hususan Özbekistan ŞSC (151 biñden ziyade adam), Qazahistan ŞSC (4286) ve RŞFSC-niñ çeşit regionları bar edi, şu cümleden Mari MŞSC, Molotov, Sverdlovsk, Kemerovo, Görkivsk, Yaroslavsk, İvanovo vilâyetleri.

Qırımtatarlar **ne aşayt, ne suv, ne de tibbiy yardım olmadan**, rıqma-rıq tolu yük vagonlarında sürgün etildi. ŞSCB-niñ uzaq regionlarındaki sürgünlük yerlerine yolculıq 2–3 afta devam ete edi. Daa yolda, çeşit tahminlerge köre, 7 biñden 8 biñge qadar insan **suvsuзлиqтан, hastalıqlardan, yorğunlıqтан ve insaniyetsiz şaraitlerden elâk oldı**.

Sürgünlük yerlerine kelgen soñ olarnı mecburiy ağır işler, açlıq, antisanitariya şaraitleri, epidemiyalar darqaluvı, bütünley içtimaiy tecrit etilüv bekley edi. **Qırımtatar halqı mahsus yaratılğan ve tecrit etilgen mesken yerlerge — aslında sovet rezervatsiyaları vazifesini becergen sözde “mahsus yerleşüv yerlerine” yerleştirildi.** Olar qattı nezaret altında tutula edi: mahsus komendaturalarda mecburiy qayd etilüv, **qasabalarınñ sınırlarından çıqma yasağı, basqıcı akimiyetniñ daimiy közetüvi.**

“Mahsus yerleşüv” statusı **ömür boyu diskriminatsiya** ve areket serbestligi, tasil, tibbiy yardım, zenaatqa köre iş seçme kibi **temel aqqlarnıñ sınırlanması** manasına kele edi. Yalıñız Özbekistanda, sovet organları tarafından berilgen resmiy malümatqa köre, bir buçuq yıl içinde 30 biñge yaqın qırımtatarı elâk oldı. **Bazı yerlerde ölüm köstergiçi 60–70%-ke yetti.** Qırımtatar milliy areketiniñ tahminlerine köre, ölümlerniñ kerçek sayısı daa ziyade edi.

1948 senesi mahsus yerleşüv rejimi daa da qattılaştı. **Rezervatsiyadan çıqmağa tırışqanlarğa apis cezası berile edi, tekrar yaqalanğanlar ise 20 yılğace katorga işlerinen cezalandırıla edi.** Ayrıca, sürgünlük vaqtında daa 6 biñge yaqın insan doğrudan-doğru GULAG lagerlerine yiberildi.

Qızıl Orduterkibinde cenkleşken qırımtatar askerleri ve zabitleri derepressiyalarğa oğratıldı. Ekinji cian cenki bitken soñ, olardan 9 biñge yaqını mahsus yerleşüv yerlerine ya da emek lagerlerine qalğan halqnen beraber sürgün etildi. **Olarnı ne arbiy hizmetleri, ne de cebedeki şahsiy qaramanlıqlar qurtardı.** 21 qırımtatarı Sovetler Birliği Qaramanı unvanına namzet kösterilse de, bazıları — defalarca, hususan, uçucı Amet-Han Sultan bu unvannı eki kere (1943, 1945) qazanğanına baqmadan, episi “satqın” olaraq kösterilip, aynı repressiyalarğa oğratıldı.

Sürgünlükten soñ, **sovet akimiyeti Qırımda qırımtatarlarnı añdırğan er şeyni yoq etti**, hususan, Qırım MŞSC lâğu etilip, vilâyetke çevirildi. **Qırımtatar adları olğan toponimler ruslaştırıldı.** Camiler yoq etildi ya da iqtisadiy binalar olaraq qullanılmağa başladı. Qırımda kütleliy şekilde diger sovet cumhuriyetlerinden insanlar köçip, sürgün etilgenlerniñ evlerine yerleştirildiler. Qırımtatar tili, kitaplar, tarihiy vesiqalar, medeniy eşyalar sovet akimiyeti tarafından yoq etildi ve olarnıñ yerine rus tilinde yañıları ketirildi. **Sürgünlük aqqında söz yürsetmege yasaq etildi, “qırımtatar” sözünü kullanuvdan çıqarmak içün ise gayret kösterildi.**

Qırımtatar halqı genotsidiniñ halqara seviyede tanıluvı

1944 senesi sürgünlikniñ halqara seviyede resmıy şekilde genotsid olaraq tanılması tarihiy aqıqatnı tiklemek ve kelecekte böyle cinayetlerniñ tekrarlanmasınıñ ögüne keçmek içün temelli müim adımdır. Devletler ve halqara teşkilâtlar vaqialarnı kerçek adlarinen, yani genotsid dep adlandırıp, sovet rejiminiñ qırımtatar halqına qarşı yapqan cinayetlerine baqışlarını açıq-açıq bildire, qurbanlarınıñ hatırasını aña ve zarar körgenlerge birdemlik köstereler. Bu tek keçmiş meselesi degil – zemaneyiy şartlarda böyle baqış işğal etilgen Qırımda tamır halqını bir çoq ceetten yoq etüv ve sıqıştırıp çıkaruv siyasetini devam ettirgen Rusiye Federatsiyasınıñ şimdiki siyasetiniñ ayıplavıdır.

2015 senesi noyabrniñ 12-nde Ukraina Yuqarı Radası resmıy şekilde qırımtatarlarınñ sürgünligini genotsid aktı olaraq tanıdı, 18 mayıs kününi ise bu cinayet qurbanlarınıñ hatıra künü olaraq belgiledi. BMT-niñ genotsidniñ aldını aluv aqqında konventsiyasınıñ nizamnamelerini esas alıp **Ukraina sovet totalitar rejiminiñ siyasetini takbih etti.** Devlet seviyesinde er sene mayısniñ 18-nde qurbanlarınıñ hatırası añıla: bütün memleket boyunca matem tedbirleri, hatıra mitingleri, hatıra dersleri keçirile. **Kıyiv ve diger şeerlerde insanlar Qırım haritası şeklinde çıraqlar yaqa, birdemlik köstermek içün qırımtatar bayraqları köterile.**

Ukrainanıñ misali qırımtatar halqınıñ genotsidiniñ halqara derecede tanılmasına siltem oldı. **Letoniya ve Litvaniya (2019), Kanada (2022), Poloniya, Estoniya ve Çehiya (2024) parlamentleri bunıñ içün gerekli qararlar qabul ettiler.** Bu devletler öz qararlarında doğrudan-doğru Stalin rejimniñ areketlerini genotsid dep adlandıra ve Qırımnıñ şimdiki işğali vaqtında qırımtatarlarğa nisbeten repressiyalar devam ettirgen Rusiye Federatsiyasınıñ siyasetini takbih eteler. Hususan, **Poloniya Seymi tek 1944 senesi cinayetini degil de, onıñ zemaneyiy devamını da qattı şekilde ayıpladı, eston Riigikogu ise ŞSCB ve RF cinaiy siyasetiniñ nesilden nesilge keçkenini ayrıca qayd etti.**

Böyleliknen, qırımtatar halqınıñ faciasına genotsid aktı olaraq qıymet kesmek hususunda halqara fikir birliği şekillene. Ukraina başqa memleketlerniñ ükümetlerine ve halqara teşkilâtlarğa (BMT, Avropa Parlamenti, Avropa Şurası) 1944 senesi vaqialarına gerekli uquqiy ve ahlâqiy qıymetlendirüv yapılması içün faal çalışmalarını devam ete.

Qırımtatar halqınıñ sürgünlikten soñ canlanuvı ve avdeti

Stalinniñ ölümü ve KPSS-niñ XX qurultayından soñ qırımtatarlarınıñ Vatanına – Qırımğa qaytmalarına izin bermediler. **Aslında olarnıñ sürgünligi müddetsiz oldı.** Aynı zamanda 1950-nci senelerniñ soñunda – 1960-ncı senelerniñ başında qırımtatarlarınıñ aq-uquqlarını tiklev ve tarihiy vatanına qaytuv oğrunda milliy areket peyda oldı. **Bu areket Sovetler Birliğinde eñ büyük ve eñ devamlı insan aqları areketlerinden biri oldı. 1987 senesi iyül ayında yüzlernen qırımtatarı Moskvadaki Qızıl meydanğa çıqıp, akimiyetten Qırımğa qaytuv aqqını talap ettiler. Cemaat basqısı sayesinde 1989 senesiniñ noyabr ayında sovet akimiyeti qırımtatarlarınıñ Qırımda yaşamasını yasaqlağan qararnı lâğu etti.**

İmkân peyda olğan soñ, **birden peyda olğan kütleliy qaytuv ketişatı başlandı.** Endi 1980-inci senelerniñ soñunda ve hususan 1990–1991 seneleri biñlernen qoranta Qırımğa qayıp keldi. **Avdet öz-özünden soñ derece qıyın oldı,** cemaat er şeyni özü teşkil etip, bütün Qırım boyunca 300-ge yaqın yañı kompakt yaşayış qasabalarını meydanğa ketirdi. Qırımtatarlarınıñ özleri qurğan bu qasabalar halqınıñ öz tuvğan toprağına qaytuvınıñ timsali oldı.

1991 senesi qırımtatar halqınıñ temsil organı ğayrıdan tiklendi. **1991 senesi iyunniñ 26-nda Aqmescitte qırımtatar halqınıñ tarihiy Ekinçi Qurultayı olıp keçti, bu vaqia daa 1917 senesi başlatılğan milliy özidare ananesini devam ettirdi.** Qurultayda halqınıñ Qırımda özidare aqqınıñ ğayrıdan tiklenmesi ilân etilip, qırımtatar halqınıñ temsil organı olğan Milliy Meclis quruldı. **Meclis avdet, mülk aqlarını tiklev, tasil, til, medeniyetniñ inkişafı meseleleri boyunca Ukraina akimiyeti ve halqara topluluqlarnen işbirlik yapıp, qırımtatarlarınıñ menfaatlarınıñ qanuniy ifadeleyicisi oldı.**

Qırımtatar halqı evine qayıp kelgen soñ, ağır yaşayış şartlarına baqmadan, öz medeniyetini, tilini, diniy ayatını faal sürette canlandırmağa başladı. Repatriatsiyadan soñ birinci yılları Qırımtatar drama teatriniñ faaliyeti yañıdan başlandı, **“Qırım” adlı folklor ansambli yaratıldı, İsmail Gasprinskiy adına kitaphane ve Qırımtatar halqınıñ tarihi ve medeniyeti müzeyi açıldı.** Kütleliy haber vastalarında vastalarında qırımtatar tilinde birinci programmalar ve matbuat neşirleri peyda oldı. Cemaatlarda camiler açılıp başladı, sovetler devrinde anbar ya da müzeyge çevirilgen diniy binalar qaytarıldı. **Ana tilinde oqutuv elementleri olğan mekteplerniñ qurucılığı başlandı.**

İşgal etilgen Qırımda genotsid siyasetiniñ devamı olaraq RF repressiyaları

Rusiye Federatsiyasınıñ işgal etilgen Qırımda alıp barğan şimdiki siyaseti daa sovetler devrinde başlanğan genotsid tecribesiniñ doğrudan-doğru devamıdır. 2014 senesi yarımada işgal etilgen soñ, Rusiye işgal idaresi işgalge qarşı zorbalıqsız qarşılıq kösterüvniñ esas merkezlerinden biri olğan qırımtatar cemiyetini sistemalı basqı, taqip ve sıqıştırıv kampaniyasını başladı. İşgal rejiminiñ areketleri eñ başından Qırımniñ tamır halqınıñ menligini, medeniyetini, siyasiy baqışları, öz-özünü teşkil etüv qabiliyetini bastıruvğa yönelgen edi.

Daa işgalniñ birinci yıllarında halqara topluluq tarafından tanılğan qanuniy vekillik organı olğan **qırımtatar halqı Meclisiniñ faaliyeti yasaq etildi. 2016 senesi rus mahkemesi Meclisni “ekstremist teşkilât” olaraq ilân etti, bu ise aslında qırımtatarlarnı kollektiv vekillik aqqından marum etti.** Tıñ toplaşuvlar, hususan, 18 mayıs künü sürgünlükniñ yıldönümünü qayd etmek içün keçirilgen mitingler, qırımtatar timsallerini qullanuv, genotsid qurbanlarını halq ögünde añma tedbirleri yasaq etildi ya da sınırlandı. Yetekçi yolbaşçılar, faaller ve insan aqları qorçalayıcıları yarımada ketmege mecbur ettiler, digerleri ise cinaiy taqipler, siyasiy basqı ve matbuatta itibardan tüşürüv kampaniyalarınıñ nişanı oldı.

Rusiye telükesizlik küçleri daimiy sürette **qırımtatarlarnıñ evlerinde tintüvler keçireler, uydurılğan qabaatlavlarnen apiske atalar, işkencelerge oğratarlar ve insan qaçırılar.** Repressiyalarınñ esas aleti sözde “Qırım musulmanları davası” – “Hizb-ut-Tahrir” teşkilâtında azalıqta kütleliy qabaatlav oldı. Bu dava çerçivesinde onlarnen cemaat azası – ekseriyetle de musulman faalleri, **zorbalıq areketlerinde iştirak etkenleriniñ isbatı olmadan terrorizmde qabaatlanıp uzun müddetli cezalar (17-20 yılğace) aldılar.** Buña oğrağanlar arasında – vatandaş jurnalistler, uquq qorçalayıcıları, “Qırım birdemligi” birleşmesiniñ azaları ve diger ukrain taraflı faaller yer almaqta.

Aynı zamanda aselet medeniy sıqıştırıv ve assimilâtsiyanıñ siyasetleri devam ete. Bütün mustaqıl qırımtatar media vastaları, hususan ATR telekanalı qapatıldı. Tuvğan tilinde tasıl aluv imkânları pek eksildi, mektep programmalarında **keçmişte imperiya uyduruvları faydasına tarihiy anlatuvlarnıñ mündericesi sistemalı sürette deñiştirile.** Adet olğan tedbirler yasaq etile, qırımtatar tili, timsalleri ve diniy aletlerni serbest şekilde qullanmaq içün meydan ep kiçikleşe.

Bularnıñ episi demografik deñişmeler yanında olıp keçe: qorqu müiti, daimiy tintüvler, siyasiy taqipler, askerlikke çağıruv sebebinden biñlernen qırımtatarı kene **Qırımı terk etmege mecbur oldı**. Olarnıñ yerine **Rusiye faal sürette yarımadağa öz vatandaşlarını yerleştire**. Temsilcilikniñ malumatına köre, bu ketişat yüz biñlernen adamnı teşkil ete, bu ise IV Jeneva konventsiyasınıñ doğrudan bozılıvıdır ve cenk cinayeti olaraq tasnif etile. Bu **“süyreklengen” ya da “gibrid” sürgünlük siyaseti** bir maqsadnı közde tuta: **qırımtatar halqınıñ Qırımdaki bulunuvını yoq etmek** ve yalandan “rus” yarımadası obrazını pekitmektir.

Bu mevzu Ukrainanıñ sınırları tışında da pek müim: **böyle facialarnı** – kütleliy sürgünliklerni, işğallerni, etnik temizlevni ya da müstemleke zulmunı **başından keçirgen halqlar ve memleketler qırımtatar halqı çekken azaplarınıñ terenligini añlaylar**. Olarnıñ Ukraina ve qırımtatarlarnen birdemligi serbestlik, menlik, kimlikni qorçalav yolundaki ortağ küreş tarihinen bağlıdır. **İşte bu devletler ve cemiyetler adaletni tiklemek, Qırımı işğalden azat etmek** ve Rusiye Federatsiyasını oñaytsız ve isyancı cemiyetlerni yoq etmek içün imperiya ve sovet tecribelerini devam ettirgen tecavuzcı devlet olaraq cevapkârlıqqa çekmek içün **halqara areketlerni ket-kete ziyade destekleyler**.

Sürgünlik mevzusını rus aňlatuvlarına alet olmadan nasıl aydınlatmaq mümkün

18 mayıs yıldönümüne materiallar azırlağanda, yañlışıqlıqnen rus imperialistik teşviqatınıñ elementlerini yayınlamaq degil de, aqiqat ve adaletni bildirmek içün doğru tonğa, aktsentlerge ve aňlatuvlarğa riayet etmek pek müimdir.

- ▶ **Sürgünlikni genotsid dep adlandırıñız.** Yumşatılğan ya da neytral sözlerden qaçıñız. Halqınıñ **qasıtlı yoq etilmesi**, yani **genotsid aktı** olğanını açıq-aydın bildiriñiz. Bu termin Ukraina parlamentiniñ qararlarında ve başqa devletler seviyesinde tasdıqlanğan – onıñ qullanıluvı esaslı ve doğrudır.
- ▶ **Tek faciäğa degil de, ğayrıdan tiklenüvge ve küreşke diqqat ayırıñız.** 18 mayıs kününe bağışlanğan materiallar tek matemnen sıñırlanmamaq kerek - halq bu felâketten keçkenini ve yañıdan canlanğanını köstermek müim. Sürgünlikte qırımtatarlarınıñ uzun vaqıt devamında **zorbalıqsız tirenüv** köstergenleri, 1980-inci senelerniñ soñunda ğalebe qazanıp qayıp kelgenleri aqqında aytıp beriñiz. Milliy areket qaramanlarını, milliy liderleriniñ (meselâ, sürgünlik aqqında aqiqat oğrunda 15 yıl sovet lagerlerinde keçirgen Mustafa Cemilev) rolünü hatırlatıñız. Qırımtatar cemiyeti özidare organlarını (Qurultay, Meclis), mekteplerni, medeniyetni ve matbuat vastalarını nasıl etip tiklegenini kösteriñiz – ölümni ve sürgünlikni yeñgen **ruh ve yaşayış quvetini** qayd etiñiz.
- ▶ **Mevzunıñ bugünkü aktuallığını qayd etiñiz.** 1944 senesi ve şimdiki zaman arasındaki bağıni kösteriñiz: **Qırımniñ şimdiki rus işğalı** qırımtatarlarğa qarşı yañı repressiyalar ketirgenini hatırlatıñız. Bir qaç fakt ketiriñiz: Meclisniñ yasaq etilmesi, qırımtatarlar arasından yüzden ziyade siyasiy mabüs olması, sıralı, toqtamağan repressiyalar ve taqipler, aman-aman er kün keçken tintüvler, Qırımda 18 mayıs qayd etilmesiniñ yasaq etilmesi.

Biz totalitar rejimniñ cinayetleri aqqında aqiqatni kösteremiz, Qırım tarihını yañıdan yazma deñemelerine qarşı turamız. Yalıñız Qırımniñ işğalden azat etilmesi, Ukraina suverenitetiniñ tiklenüvi ve tamır halqlarınıñ aq-uquqlarına kefaletler qırımtatarlarğa, ukrainlerge ve diger Ukraina vatandaşlarına öz toprağında serbest yaşamağa, inkişaf etmege ve icat etmege imkân bere bilecek.

Eger başqa sualleriñiz olsa, aşağıdaki alâqa malûmatından muracaat etiñiz: +380 50 859 84 97 ya da press@ppu.gov.ua

Представництво
Президента України
в Автономній Республіці Крим

КРИМСЬКА
ПЛАТФОРМА

Наші соцмережі:

[ppu.gov.ua](https://www.facebook.com/ppu.gov.ua)

[ppu.gov.ua](https://www.instagram.com/ppu.gov.ua)

[ppu_gov_ua](https://twitter.com/ppu_gov_ua)

[ppuark](https://www.t.me/ppuark)

[crimeaplatfrom](https://www.facebook.com/crimeaplatfrom)

[crimeaplatfrom](https://www.instagram.com/crimeaplatfrom)

[crimeaplatfrom](https://twitter.com/crimeaplatfrom)

[crimeaplatfrom](https://www.t.me/crimeaplatfrom)